

Drepturile Romilor si Accesul la Justitie in Europa

PROGRAMUL RrAJE IN BOTOSANI, ROMANIA

Sumar

***“CONSTRUIND O STRATEGIE INTEGRATA PENTRU INCLUZIUNEA
ROMILOR LA NIVEL LOCAL”***

Partenerii principali

**European Dialogue (UK)
Romani CRISS (Romania)
Municipalitatea Botosani
Asociatia Divano-Romano (Botosani)**

Robin Oakley

Consultant UK principal pentru Romania, Program RrAJE

Costel Bercus

Director Executiv, Romani CRISS

Iunie 2003

PROGRAMUL RrAJE IN BOTOSANI, ROMANIA

PROGRAMUL RrAJE

Programul RrAJE (Drepturile Romilor si Accesul la Justitie in Europa) este un program transnational de 3 ani, al carui scop este de a dezvolta modele de buna practica pentru promovarea incluziunii sociale a romilor la nivel local in Europa centrala si de est. Programul este administrat de ONG-ul cu sediul in UK, European Dialogue si se inspira din experienta britanica si europeana privind metodele de combatere a rasismului si de integrare a minoritatilor etnice la nivel local. Programul RrAJE este finantat de Departamentul UK pentru Dezvoltare Internationala (DFID) iar faza initiala se deruleaza in perioada februarie 2001 – ianuarie 2004.

Sase proiecte locale au avut loc in patru tari: in Brno si Pardubice din Republica Ceha, in Lom si districtul Fakulteta din Sofia, Bulgaria, in Botosani, Romania si in Kezmarok in Slovacia. Fiecare proiect este implementat de consultanti UK in parteneriat cu ONG-uri romi si autoritatile locale. De asemenea, fiecare proiect are trei scopuri principale: sa imputerniceasca comunitatea roma, sa stabileasca parteneriate formale intre comunitatea roma si autoritatile publice si, in acest cadru, sa dezvolte si sa implementeze o strategie integrata pentru incluziunea sociala a romilor la nivel local.

PROGRAMUL RrAJE IN ROMANIA

In Romania, principalul partener al programului RrAJE este ONG-ul rom cu sediul in Bucuresti, Romani CRISS. Romani CRISS este un ONG pentru romi recunoscut pe plan international, cu un rol principal in dezvoltarea Strategiei Nationale pentru Romi din Romania.

In ceea ce priveste lucrul la nivel national, Romani CRISS are o experienta vasta, in parteneriat cu ONG-uri romi si autoritati publice. De curand, Romani CRISS a incheiat un proiect de infiintare a "Mediatorilor sanitari romi" in sase localitati si, ca rezultat al acestui proiect, guvernul Romaniei a adoptat o politica de introducere a acestor mediatori in Romania. Una din localitatile initiale pentru proiectul mediatorilor sanitari a fost Botosani, din nord-estul Romaniei. In lumina sprijinului acordat de autoritatile publice pentru proiectul mediatorilor sanitari din Botosani, Romani CRISS recomanda Botosani-ul ca locatie potrivita pentru programul RrAJE in Romania. Cu sprijinul primarului din localitate, s-a inceput lucrul in Botosani la sfarsitul anului 2001, iar aceasta faza initiala de cooperare va continua pana la sfarsitul lui 2003.

Botosani este principalul oras din judetul Botosani in Moldova, nord-estul Romaniei. Are aproximativ 150.000 locuitori, dintre care se estimeaza 10.000 de romi. De-a lungul secolului al XIX-lea, Botosani a devenit un centru comercial si cultural in florire. De la caderea regimului Ceausescu din 1989, Botosani a avut probleme economice, o data cu inchiderea multor fabrici, iar judetul este actualmente unul dintre cele mai sarace din Romania. Totusi, acum sunt diferite programe de dezvoltare economica in regiune, iar perspectivele par sa creasca intr-un mod favorabil.

In cadrul municipiului, Romani CRISS si consultantii britanici ai RrAJE au lucrat in comun cu reprezentantii comunitatii locale de romi si cu autoritatile locale pe cele trei obiective indicate

mai sus: a) imputernicirea romilor, b) stabilirea de structuri de parteneriate, c) dezvoltarea si implementarea unei strategii locale integrate pentru incluziunea comunitatii de romi.

Experienta britanica a contribuit partial prin vizite regulate in Botosani ale consultantilor UK care lucreaza in programul RrAJE si cu experienta in aceste domenii si, partial prin o vizita de studiu in UK a unei delegatii din Botosani. Rezentantii au fost cazati in orasul Reading, unde s-au stabilit legaturi stranse cu municipalitatea si ONG-ul local Consiliul Reading pentru Egalitate Rasiala. Aceasta vizita in UK a fost realizata in octombrie 2002, iar printre participanti s-au numarat primarul, vice-primarul si reprezentanti ai autoritatilor locale si ai ONG-urilor rome. Primarul a afirmat ca unele dintre initiativele pe care el le-a pus in practica ulterior s-au bazat pe ideile obtinute in timpul vizitei din UK.

Din perspectiva nationala, scopul este de a dezvolta un model de "buna practica" pentru implementarea Strategiei Nationale pentru Romi a Guvernului Romaniei la nivel national. O conferinta de diseminare se va organiza in toamna lui 2003 in parteneriat cu Guvernul si alte organisme nationale. Alte municipalitati si ONG-uri care lucreaza pe aceeasi tematica vor fi invitate sa contribuie cu experienta lor la aceasta conferinta.

INITIATIVE IN BOTOSANI

(a) Imputernicirea romilor

Dezvoltarea capacitatii ONG-urilor

Romani CRISS si consultantii UK RrAJE au lucrat in comun pentru a sprijini ONG-ul rom din Botosani nou infiintat, asociatia Romano-Divano, pentru a putea lucra in parteneriat cu autoritatile municipiului pentru dezvoltarea unei strategii integrate de incluziune a romilor in Botosani. Acest ONG a fost infiintat in 2000 pentru a promova interesele romilor si dialogul dintre comunitatea roma si autoritati. Primarul a oferit premisele pentru ONG, iar programul RrAJE finantare pentru renovare si echipament. Programul RrAJE a mai finantat si oamenii care au lucrat cu jumatate de norma in domenii precum sanatate, educatie, protectia copilului si prevenirea infractionalitatii.

Presedintele Divano-Romano a stat mai mult de o luna la sediul Romani CRISS din Bucuresti pentru a studia metodele de conducere a unei organizatii si administrare financiara. Trainingul pentru personalul si voluntarii din ONG a fost oferit direct de consultantii UK si CRISS. Personalul Divano-Romano au luat parte si la diferite cursuri de training din Romania pentru dezvoltarea capacitatii in domeniul computerelor, a dezvoltarii proiectelor si a aplicarii pentru fonduri, precum si in propriile domenii de specializare.

Forumul Consultativ Rom

Divano-Romano lucreaza actualmente cu filiala locala a Partidei Romilor pentru a dezvolta activitati comune cu municipalitatea. Acestea vor include infiintarea unei Comisii de Romi locale care va avea rol de forum pentru comunitatea roma, cat si de organism consultativ pentru autoritatile locale. Romani CRISS a facilitat acest proces, iar consultantii UK si-au adus contributia experientei britanice in infiintarea acestui tip de forum consultativ. Intalnirile Comisiei pentru Romi se vor tine in birourile Partidei Romilor. Primarul si programul RrAJE finanteaza in comun pentru renovarea si echipamentul din birourile Partidei Romilor pentru a o asista in asumarea rolului de gazda.

Participarea femeilor & tinerilor

In 2003, Divano-Romano implementeaza un proiect pentru intarirea vocii femeilor rome in comunitatea de romi si pentru a creste participarea acestora la strategia locala pentru romi si

la societatea civila in general. S-a format o echipa de 11 femei voluntare (atat rome, cat si ne-rome), iar lor li se ofera training pentru a le sprijini munca in cadul comunitatii locale. De asemenea, se vor realiza activitati pentru a creste participarea tinerilor romi.

(b) Creare de parteneriat

Comisia locala mixta pentru romi

O comisie locala mixta pentru romi s-a infiintat, cu participarea primariei si a altor autoritati publice (incluzand sanatate, educatie, protectia copilului si politia), impreuna cu ONG-uri rome si alte organisme relevante. Aceasta initiativa s-a dezvoltat pe experienta anterioara a cooperarii dintre agentii pe problemele romilor din municipalitate, pornind de la proiectul mediatorului sanitar si de la proiectul ulterior finantat de PHARE pe prevenirea infractiunii.

Termenii de referinta pentru Comisia Mixta deriva din cei ai Comisiei nationale inter-ministeriale pentru romi, dar adaptate la nevoile locale si circumstantele municipalitatii Botosani. Romani CRISS si consultantii RrAJE UK au lucrat cu membrii Comisiei Mixte pentru a formula acesti termeni de referinta si modul de operare, inclusiv oferirea de consultanta in stabilirea de parteneriate de succes intre autoritatile publice si grupurile comunitare.

Biroul primarului ofera secretariat pentru Comisia Mixta care se intruneste la Primarie. Vice-primarul este presedintele comisiei. Intalnirile Comisiei Mixte sunt deschise tuturor reprezentantilor comunitatii rome, cat si presei.

(c) Dezvoltarea si implementarea strategiei

Strategia locala pentru romi

Principala sarcina initiala a Comisiei mixte a fost de a dezvolta o strategie la nivel local pentru romii din municipiu. Aceasta strategie locala a fost creata pentru a implementa principiile Strategiei Nationale la nivelul municipiului Botosani. Este o strategie integrata in sensul ca nevoile si problemele romilor din diferite domenii precum sanatate, educatie si case sunt inter-relationate si necesita actiune sustinuta si coordonata a diferitelor agentii (atat autoritatile publice, cat si societatea civila) pentru a le solutiona.

Romani CRISS a asistat Comisia mixta in formularea unei abordari pe linia Strategiei Nationale pentru Romi, in timp ce consultantii UK au contribuit la formularea si implementarea strategiei, pe baza experientei britanice. Principalele faze ale formularii strategiei au fost urmatoarele:

- I. Adoptarea unei "Declaratii de Viziune". Aceasta defineste viziunea agreata a municipalitatii despre o comunitate multi-etnica de succes pe care strategia doreste sa o obtina.
- II. Analiza nevoilor Grupurile de lucru tematice stabilite de Comisia Mixta au identificat principalele nevoi si provocari legate de comunitatea de romi si domeniile prioritare.
- III. Plan de actiune. Acesta elaboreaza un program de actiuni care trebuie intreprinse pentru a se adresa acestor nevoi, in perioada 2002 – 2004.

Implementarea strategiei

Implementarea Planului de actiune este supervizata si monitorizata de Comisia locala mixta. In practica, progresul proiectelor implementate este influentat de un numar de factori. Unul dintre cei mai importanti este disponibilitatea resurselor. In timp ce resursele necesare multor initiative sunt modeste si disponibile la nivel local (sau finantarea a fost oferita de programul RrAJE), alte proiecte au nevoie de fonduri externe. Asadar, aplicatiile sunt realizate pentru a se preta programelor de finantare adecvate la nivel national si international.

Progresul realizat in implementarea proiectelor este indicat de o lista de proiecte de mai jos. Totusi, acest set de proiecte nu reflecta scopul strategiei, ci le reprezinta doar pe cele care au fost identificate ca prioritati si/sau pe cele care au fost o oportunitate pentru implementare. Se intentioneaza ca, in concordanta cu planul strategic, sa fie posibila implementarea unei mari varietati de proiecte in viitorul apropiat, inclusiv in domenii ca politici, educatie, oportunitati de angajare si dezvoltarea de mici afaceri.

Program de training pentru autoritatile publice

Din momentul in care a fost elaborata strategia locala, s-a identificat o nevoie urgenta ca personalul autoritatilor locale sa aiba cunostiinta despre strategie si implicatiile sale in munca lor. Este important ca problemele legate de romi sa fie "integrate" in fluxul activitatilor autoritatilor publice si nu "marginalizate", lasate in seama unui numar restrans de indivizi sau a ONG-urile rome, sa se ocupe acestea de ele. Asadar, un program de training este propus managerilor, profesionistilor si altor oameni care lucreaza cu comunitatea roma din diferite agentii care iau parte la comisia mixta.

Programul de training a fost realizat de trainerii experimentati din Romani CRISS, in parteneriat cu personalul asociatiei Divano-Romano. Consultantii UK au contribuit cu schitarea trainingului (pe baza experientei britanice), iar trainingul a fost finantat de programul RrAJE. In timpul fazei de planificare, coordonatorul de training din Romani CRISS a vizitat Bulgaria pentru a observa un program RrAJE de training similar care avea loc. O trasatura cheie a trainingului a fost implicarea activa a membrilor comunitatii rome care au putut sa isi impartaseasca perceptiile si experienta cu participantii autoritatilor publice si au lucrat impreuna pentru a planifica o cooperare viitoare.

In plus, pe langa acest program de training "strategic", cateva dintre autoritatile publice au prezentat propriile cursuri sau seminarii pe problemele romilor sau relateate acestora. Precum si trainingul pentru lucratorii in domeniul sanatatii (vezi mai jos), s-a organizat training local pentru profesori si seminarii au fost organizate pentru politia locala.

(d) Proiecte specifice

Proiectul mediatorului sanitar

Proiectul mediatorului sanitar in Botosani a fost initiat de Romani CRISS inainte de programul RrAJE. Totusi, activitatile mediatorilor sanitarilor din Botosani s-au extins acum, in parte ca rezultat al adoptarii acestei abordari drept politica nationala guvernamentala si datorita activitatilor oamenilor platiti si a celor voluntari din cadrul ONG-ului Divano-Romano, cat si datorita sprijinului puternic al Inspectoratului Sanatatii. In 2002, Inspectoratul Sanatatii si Divano-Romano au organizat in comun un program de training pentru a-i face constienti pe lucratorii in domeniul sanatatii de problemele romilor si rolul mediatorilor sanitarilor. In prezent se planifica un proiect care sa il continue pe acesta pentru a "integra" chestiunile legate de romi in serviciile de sanatate si pentru a extinde modelul mediatorului sanitar la nivel trans-national, catre alti parteneri din programul RrAJE.

Proiectul documentelor de identitate

S-a identificat ca prioritate in cadrul programului RrAJE un proiect care sa asigure ca romii care locuiesc in municipalitate au documente de identitate adecvate, deoarece fara aceste documente romii nu au cum sa aiba beneficii sau sa acceseze servicii. Schitarea proiectului s-a bazat pe un proiect implementat anterior de Romani CRISS in Bucuresti. Proiectul din Botosani a fost condus in comun de municipalitate, Divano-Romano si politia locala, cu finantare din programul RrAJE. Acest exemplu de succes de cooperare intre mai multe agentii bazat pe experienta anterioara a partenerilor in proiectul finantat de PHARE pe prevenirea infractiunii cu ajutorul tinerilor, in 2001, care a fost implementat de mai multe agentii "Asociatia pentru promovarea securitatii comunitatii" in Botosani.

Biroul de asistenta sociala si consiliere

Municipalitatea a renovat o cladire folosita inainte ca banca, care acum functioneaza ca departament pentru asistenta sociala si consiliere. Se afla aproape de locul in care rezida majoritatea populatiei de romi si a fost creat pentru a include un birou de anchete, cabine de consiliere, sali de intalnire si birouri imbunatatite pentru angajati. Primarul a mentionat ca ideea de a oferi aceasta facilitate i-a fost inspirata de vizita in Reading, UK.

Facilitati de intalnire pentru ONG-uri

Municipalitatea este in proces de a renova un set de incaperi dintr-o cladire aflata in piata centrala, care vor fi folosite pentru intalnirile ONG-urilor si ale grupurilor comunitare. De asemenea, sunt disponibile si bucatarii. Primarul a declarat ca incaperile vor fi folosite si pentru expozitii, pentru a celebra mostenirea multi-culturala a orasului, inclusiv cea a comunitatii rome.

Proiectul monitorului de drepturile omului

Romani CRISS a infiintat recent o retea nationala de 10 monitori de drepturile omului, special instruiti, din diferite regiuni in Romania. Scopul este de a monitoriza cazurile de presupusa incalcare a drepturilor omului, cazuri care implica romii si sa asiste victimele pentru a obtine acces la justitie. Unul dintre monitorii generali este la ONG-ul Divano-Romano in Botosani si a avut deja succese in revelarea discriminarii impotriva romilor cand au incercat sa intre in discotecile din Botosani.

Programul RrAJE va ajuta la mentinerea acestei functiuni in Botosani pana la sfarsitul lui 2003, dupa care se spera ca Romani CRISS sa infiinteze la Bucuresti un Centru de Drepturile Omului, ca si continuare a programului RrAJE. Astfel se va putea continua munca la nivel local de identificare si combatere a discriminarii sau a altor forme de incalcare a drepturilor romilor. In iunie 2002, cu finantare de la Charity Know-How (UK), directorul executiv si coordonatorul legal al Romani CRISS a facut o vizita de studiu in UK pentru a se documenta asupra legislatiei anti-discriminare si a mecanismelor pentru implementarea acesteia la nivel local, astfel incat modele corespunzatoare sa fie dezvoltate si in Romania. Acum Romani CRISS a publicat raportul rezultat in urma acelei vizite "Bune practici: mecanisme specializate de combatere a discriminarii".

Proiectul de regenerare a cartierului

Municipalitatea a identificat ca prioritar renovarea catorva blocuri, locuite in special de romi, din cartierul Tineretului. La sfatul consultantilor RrAJE, acest lucru nu se va realiza separat, ci in contextul unui proiect mai amplu de regenerare a cartierului. Proiectul nu se va ocupa doar de case si chestiuni legate de infrastructura, ci si de dezvoltarea comunitara, oportunitati de angajare si de servicii pentru cartier per ansamblu. Vor ramane ca puncte

importante nevoile specifice ale romilor, dar in contextul initiativelor menite sa imbunatateasca oportunitatile si calitatea vietii pentru toti rezidentii din zona. Intentia este de a dezvolta o strategie, cu ajutorul structurilor si proceselor institutionale care poate fi duplicata la nivel de cartier imediat ce s-a stabilit pentru intreg municipiu per ansamblu.

Cu finantare din programul RrAJE, Romani CRISS a realizat o cercetare initiala in cartier si doi experti britani pe regenerarea cartierului (un arhitect si un specialist in planificare urbana cu participarea comunitatii) au vizitat Botosaniul si au ajutat la intocmirea propunerii pentru proiect si a fazei de dezvoltare. Aceasta propunere se bazeaza direct pe experienta regenerarii cartierului si a dezvoltarii comunitare in UK si are in vedere un parteneriat strans in toate fazele proiectului intre autoritatile locale si locuitori.

Faza initiala va implica a analiza a nevoilor mai detaliata si o evaluare a situatiei din zona locala, precum si interventii imediata la scara mica pentru a rezolva problemele urgente si a construi un cadru pentru participare si instiintarea comunitatii. S-a delegat din partea Romani CRISS un coordonator de proiect si (cu finantare a Programului OSI pentru Participarea Romilor) tocmai a incheiat o vizita de studiu de o luna in UK si Republica Ceha pentru a examina tipuri similare de initiativa.

Proiectul de regenerare a cartierului din Botosani va fi un proiect complex, cu mai multe etape si o varietate de sub-proiecte interconectate. Momentan, in privinta acestei propuneri au loc discutii cu mai multe organisme finantatoare, inclusiv cu Programul Regional DFID al Guvernului britanic in nord-estul Romaniei privind finantarea fazei de evaluare initiala a nevoilor. Se spera ca in timp proiectul sa stabileasca un model de buna practica pentru regenerarea cartierului in alte municipalitati in Romania, cat si in localitati locuite de romi sau in general.

ALTE INFORMATII

Alte inofmatii despre activitatile prgramului RrAJE in Romania se pot obtine de la oricare dintre partenerii principali, ale caror date de contact se afla in documentul atasat.

Iunie 2003

PROGRAMUL RrAJE IN ROMANIA

DETALIILE DE CONTACT AL PRINCIPALILOR PARTENERI

Programul RrAJE

European Dialogue, 175 Goswell Road, Londra EC1V 7HJ, U.K.

Tel: +44-20-7253.3337; Email: rraje@europeandialogue.org

Website: www.rraje.org

Presedinte: Peter Mercer (East Anglian Gypsy Council, UK)

Manager de program: Jeanette Buirski (jeanette@europeandialogue.org)

Consultant principal pentru Romania: Robin Oakley (oakley@easynet.co.uk)

Romani CRISS

Str. Buzesti nr.19, Sector 1, Bucuresti, Romania

Tel: +40-21-231.41.44; Email: criss@dnt.ro

Director Executiv: Costel Bercus

Coordonator training/sanatate: Mariana Buceanu

Coordonatorul proiectului de regenerare a cartierului: Florin Botonogu

Municipalitatea Botosani

Primarie, Botosani, Romania

Tel: +40-231-511712

Primar: dl. Florin Simion Egnor

Vice primar si presedinte al Comisiei locale mixte: Prof Ion Ilie

Director de relatii publice: Ortansa Albu (ortansaa@yahoo.com)

Asociatia Divano-Romano, Botosani

Str. 1 Decembrie, nr.80, Botosani, Romania

Presidinte: Rubina Ferariu